

Ім'я Перемиського Владики Преосв. Кир Йо-сафата Коциловського ЧСВВ було в своєму часі широко відоме не тільки в цілій Європі, але й далеко поза її границями. І справді, хто раз бачив цього достойного Владику, на цього його особа мусіла зробити глибоке враження. Вже сама зверхня постать Єпископа Йосафата звертала на себе увагу. Високого росту, з сивою патріархальною бородою, військовий хід, аристократична поведінка, а передовсім прекрасний, сильний баритоновий голос — те все мусіло подобатися. Але крім згаданих зверхніх прикмет Владика Йосафат позискував собі всіх своїми прикметами духа. Його товариськість, гостинність, гаряча ревність про спасіння душі, дух жертви для Церкви й народу, достойний патріотизм, а при тому пробоєвість, гидування тим усім, що половинне, невстрашимість у зasadничих справах, а модерна поступовість у виборі орудників — те все розбуджувало справжнє одушевлення.

лення серед найближчого оточення Владимира. Його життя, праці, терпіння і заслуги для української Церкви й народу вповні заслуговують на те, щоб їх передати грядучим поколінням на вічну пам'ять.

Тому бодай коротко пригадаємо в тій статті важніші події з життя Єпископа Йосафата.

1. МОЛОДІСТЬ

Йосиф Коциловський народився 3-го березня 1876 р.¹⁾ у великому селі Пакошівка на Лемківщині, де його батько був досить багатим дідичем. Чотири класи вселюдної школи Йосиф закінчив у рідному селі, а до гімназії перехав до міста Ясло. Гімназію закінчив іспитом зрілості 1895 року.²⁾ Тому, що в Австрії всі абсолювенти гімназії мусіли йти до військової служби, Йосиф після матури пішов до австрійського війська, скінчив офіцерську школу і став капітаном артилерії. Однаке військова служба, ні військові гідності не давали вдовілля глибшій душі Йосифа. Тому 1901 р. покинув він службу військову і замінив її на службу Богові. Ще цього самого року Йосиф виїхав до Вічного Міста, Риму, щоб там посвятитися студіям богословії.

1) Каталог Василіанського Чина св. Йосафата, Жовква 1932, ст. 72.

2) Преосв. Амвросій Сенишин, Лист до автора статті, 27. XII. 1951.

2. БОГОСЛОВСЬКІ СТУДІЇ

У Римі Йосиф Коциловський як питомець духовної семинарії записався на Папський університет Пропаганди. Здібний і талановитий із природи, а при тому пильний у науці, Йосиф за ввесь час своїх студій був першим між усіма питомцями. 1903 р. осягнув він ступінь доктора філософії і перейшов на богословію. 1907 р. докінчив богословські студії теж докторатом св. богословії.

В тому часі питомці духовної семинарії у Львові зачали видавати свій науковий журнал "Католицький Схід." Заохочені тим прикладом українські питомці духовної семинарії в Римі, почали видавати свій журнал під наголовком: "Записки питомців руської Колегії в Римі". Першим редактором і видавцем цього зовсім доброго журналу був Йосиф Коциловський — тоді слухач другого року богословії.

Цей журнал Йосиф у більшій частині сам редактував і в ньому поміщував свої статті передовсім із ділянки християнської філософії. Крім цього Йосиф був іще бібліотекарем у Колегії, а згодом і префектом питомців. Під час студій у Римі Йосиф багато подорожував. Передовсім глибоким спомином у його молоду душу запала подорож до св. Землі під проводом Митрополита А. Шептицького 1906 р. Також сам Митрополит А. Шептицький свою достойною і великою особовістю мав великий вплив на душу молодого й здібного питомця Йосифа. Митрополит майже щороку приїздив до Риму, перебував кілька тижнів із питомцями, виголошував до них духовні науки, а нераз уділював їм реколекцій. Те все запалювало в благородній душі Йосифа святу ревність і якийсь надприродний ентузіазм. Це мабуть було причиною, початком і спонукою пізнішого покликання Йосифа до Чину св. Василія В.

1906 р. в Римі перебував через кілька тижнів станиславівський Владика Преосв. Григорій Хомишин. Йосиф дуже зблизився до цього молодого і енергійного Владики, провадив із ним часті розмови і ходив на проходи та прогулки. Преосв. Григорій припав Йосифо-

ві до серця. Дуже глибоке враження зробила на Йосифа приватна аудієнція у блаженного Папи Пія X, 27-го січня 1907 р.³⁾

1907 р. українські питомці в Римі заложили наукний кружок, якого ціллю була глибша фахова самоосвіта через відповідні доповіді і письменні вправи. Першим предсідником цього кружка вибрано Йосифа Коциловського. З усіх своїх професорів у Римі, Йосиф завжди як найкраще згадував пізнішого кардинала Лепісіє, а деякі його виклади пам'ятав навіть у пізнішому віці.⁴⁾

1907 року Йосиф із двома докторатами вернувся до Галичини і 6 жовтня цього ж року одержав єрейські священня. Зараз після висвячення його іменовано професором докторату в духовній семінарії у Станиславові та місторектором семінарії. Питомці дуже любили виклади свого молодого професора, бо вони визначалися глибиною, ясністю і проглядністю. В короткому часі молодий місторектор підбив собі також серця питомців своєю приступністю, широю прихильністю і любов'ю.

3) І. Г., **Двадцять літ на владичім престолі**. Ювілейний Альманах українських католицьких Богословів Перемиської Єпархії, 1937., с. 67

4) Преосв. Константин Богачевський, **Лист**, Філадельфія, 16. IX. 1951.

3. У МОНАСТИРІ

Однаке о. професор Коциловський не остався довго в Станиславові, бо вже 2-ого жовтня 1911 року, на велике здивування всіх, виїхав до Крехова, де вступив до новіціяту О. Василіян. Після шістьох місяців т. зв. кандидатури вдягнув чернечу рясу і світське ім'я Йосиф замінив на чернече Йосафат, вибираючи собі св. свящмуч. Йосафата покровителем свого чернечого життя. Вже в перших днях свого чернечого життя о. Йосафат заяснів небуденними чеснотами. Хоч від інших співновиків був старший віком і мав за собою високу військову гідність та два докторати, — то проте щиро бажав, щоб його вважали за одного з останніх. Тому разом з іншими новиками охотно сповняв усі найнижчі заняття, що їх для вправи в покорі сповняється на новіціяті. О. Йосафат визначався в першу чергу духом глибокої покори й строгого самопоконання.

Як стверджують його співновики, кілька разів у тижні він спав на твердій дощці без ніякої підстілки. Також на власне бажання відправив під час новіціяту аж двічі місячні реколекції.

Після новіціяту 16 травня 1913 р. о. Йосафат зложив звичайні чернечі обіти і зараз зачав виконувати різні завдання та обов'язки в Чині. Найперше викладав богословію василіянським богословам у Лаврові з великим успіхом та вдовіллям слухачів. Згодом перенесений до монастиря св. Онуфрія у Львові, проводив місії для народу, реколекції для духовенства, монахів і монахинь.

1914 р. вибухла перша світова війна. Коли ж москалі зайняли Львів, тоді о. Йосафат Коциловський разом з іншими Отцями пішов на скитальщину, покищо до Відня. Протоігуменом Чину св. Василія В. та Апостольським Адміністратором для всіх греко-католиків із Західної України був о. Платонід Філяс. Він завважив, що між скитальцями є чимало українських питомців із різних духовних семінарій. Тому при чинній допомозі монс. А. Стояна зорганізував для питомців-скитальців духовну семінарію в Кромерижі на Моравії. Ректором тієї семінарії о. Філяс іменував о. Йосафата Коциловського. 24-го квітня 1915 р.

приїхали до Кромерижа 64 питомці під проводом свого ректора о. Й. Коциловського⁵). Згодом до тих питомців долучилося ще 11 питомців прогнаних із Риму. З-поміж питомців о. Коциловського в Кромерижі, слід згадати передовсім Впреосв. Архиєпископа Івана Бучка — сьогодні Апостольського Адміністратора для українців у Західній Європі. З усіх 75 питомців 20 було з львівської Архиєпархії, 41 із перемиської, 13 із станиславівської й один із Канади. Професорський збір нараховував 12 членів. Монс. Стоян, пізніший Митрополит моравський, був тоді в Кромерижі префектом студій і помагав о. ректорові Коциловському радою, інтервенцію у влади, а нераз власними грішми. Адміністрація семінарії на чужині, ще й до того під час війни, була нелегка. О. Коциловський був не тільки ректором, але й професором та духовником питомців, бо духовник о. Назарій Чабат через сталість недуги не міг якслід виконувати своїх обов'язків.

Як тільки питомці з'їхалися до Кромерижа, зараз о. Коциловський розпочав із ними

5) о. А. Перхач, Спомини з побуту греко-катол. Духовної Семінарії в Кромерижі 1915. “Ювілейний Альманах укр. катол. Богословів Перемиської Єпархії.” Перемишль 1937., с. 117-135.

шкільний рік, а зачав його реколекціями, які сам проводив. Під час шкільного року, крім адміністрації дому о. Ректор відправляв щоденно Службу Божу для своїх питомців, поясняв їм точки до ранішнього розважання, виголошував конференції й науки. В місяці травні о. Ректор щодня відправляв богослужіння до Преч. Діви і виголошував короткі науки, а в червні відправляв молебні та виголошував науки в честь Пресв. Христового Серця. У тих богослужіннях брали участь численні вірні латинського обряду, маючи нагоду пізнати візантійсько-слов'янський обряд у його красі. Передовсім подобався чужинцям церковний хор питомців, а прекрасним голосом о. Ректора вони просто захоплювалися. Те все мало великий вплив на чехів і морав'ян, яким унійна ідея дуже лежала на серці. Сам Кромериж був недалеко від Велеграду, тієї першої єпископської столиці Апостола слов'ян св. Методія. Велеград був осередком унійного руху й славних уніоністичних конгресів.

О. Йосафат Коциловський у короткому часі здобув у своїх питомців не тільки глибоку пошану, але й справжню любов. Всі рекреації і проходи відвував разом із питомцями, оповідаючи їм цікаві й повчальні речі, звертаючи

їх увагу на різні життєві справи й у висліді цього — як пише один його питомець “о. Ректор став душою і пружиною цілої семинарії.”⁶⁾ Тому зовсім заслужене було признання, що його при кінці дав о. Ректорові делегат Апостольського Адміністратора о. Філяса — о. Яким Фещак ЧСВВ, кажучи, що о. Йосафат “мудро й второписно рядив семинарію і показався справжнім батьком своїх питомців.”⁷⁾ Варта було бачити з яким одушевленням і бурею оплесків, що довго-довго не вмовкали, питомці прийняли цю похвалу для їх Батька — о. Ректора.

У Кромерижі о. Коциловський перебув зі своїми питомцями тільки один рік (1915-1916). У травні 1916 р. австрійська армія, після перемоги під Горлицями, звільнила Галичину від московської окупації і скитальці могли вертатися до своєї любої Батьківщини. З глибоким жалем і направду нестремними сльозами прощали питомці свого о. Ректора, що виїхав скоріше, бо вже 30 червня 1916 р. мав зложити торжественні чернечі обіти (професію). Питомці виїхали з Кромерижа аж у весні 1919 р. На кілька місяців перед тим, 28

6) о. А. Перхач, там же, с. 125.

7) Там же, с. 126.

квітня 1916 р., помер у Перемишлі єпископ цієї єпархії Преосв. Константин Чехович. Апостольська Столиця та австрійський уряд почали оглядатися за гідним наслідником єпископа Чеховича. Перший кандидат о. П. Філяс ЧСВВ зрезигнував. Тоді звернули увагу на о. Йосафата Коциловського ЧСВВ. 28 листопаду 1916 р. о. Ректора Й. Коциловського іменовано єпископом старого княжого міста Перемишля. З вдовіллям прийняло цю номінацію все українське громадянство, втішилися осиротілі єпархіяни, але найбільше раділи з тієї номінації свого улюблена о. Ректора його колишні питомці з Кромерижа й Станиславова. Як єпископ-номінат о. Йосафат брав участь у комісії розпізнання мощів свого Покровителя св. священому ч. Йосафата і з того часу ще більше поглибив у своєму серці набожність до св. Йосафата.

4. НА ВЛАДИЧОМУ ПРЕСТОЛІ

Дня 23 вересня 1917 р. відбулася в Перемишлі інtronізація о. Йосафата Коциловського на перемиського єпископа. Єпископських свяченъ уділили йому: Львівський Митрополит Андрій Шептицький, Станиславівський Єпископ Григорій Хомишин і Крижевицький Єпископ Діонісій Няраді. Крім цього на єпископських свяченнях були приявні ще: Єпископ Луцький Йосиф Боцян, сімох латинських єпископів, монс. Антоній Стоян із Кромерижа та численні представники цивільної і військової влади. Духовенство єпархії Перемиської, Самбірської і Сяніцької прийняло свого нового Владику з великою радістю та на привітання зложило йому дорогоцінну мітру і владичий жезл.

Вже перші кроки й перші смілі потягнення нового Владики з'єднали йому серця священиків і вірних. Під час війни австрійська

влада ув'язнила багато українських священиків під замітом русофільства і заслала їх до Талергофу. З тієї ж причини немало цивільних людей каралося несправедливо в австрійських в'язницях. Новий і відважний єпископ розпочав справжню боротьбу з австрійським урядом в обороні своїх священиків і вірних. Як колишній австрійський офіцер та особисто знайомий з цісарем Карлом I Єпископ Йосафат своїми заступництвами та відважною постовою добився звільнення багатьох українських священиків і цивільних людей, які за це були йому завжди вдячні.

Війна знищила майже цілу Перемиську єпархію: багато церков спалено й зруйновано. Щоб цьому бодай частинно зарадити Владика Йосафат ішце перед закінченням війни 1918 р. згуртував усіх священиків в організації “Єпархіальна Поміч”. Метою тієї організації було: “організувати священиків до активності в усіх ділянках духовного і станового життя, а передовсім до помочі парохіям і церквам знищеним війною.”⁸⁾ “Єпархіальна Поміч” ділилася на кілька секцій: перша секція мала дбати про сироти, друга про відбудову церков,

8) Впреосв. Константин Богачевський, Лист з 15 листопада, 1951. Філаделфія.

третя про місії, а четверта про видавництво релігійних книжок і часописів.

Найсильніший натиск клав молодий Єпископ не так на відбудову церков, як радніш на відбудову духовного життя в парохіях. Тому вже в перших днях свого владицтва Владика Йосафат доручив своїм священикам дбати про те, щоб вірні якнайчастіше приступали до св. Тайн, приказав у кожній парохії оснувати “Апостольство Молитви” та інші церковні братства.

Однаке ці гарні і багатонадійні початки відбудови й реорганізації знов частинно знищила друга українсько-польська війна, що почалася 1918 р. Пропам'ятного 1-го листопада 1918 р. у Львові проголошено самостійність Західної України, що досі належала до Австрії. 3-го і 4-го листопада українська армія вже зайняла Перемишль. Владика Йосафат, як справжній український патріот, зустрів факт проголошення України з великою радістю і відслужив торжественну Службу Божу за свій народ. Однаке після короткої радості прийшов новий смуток: незабаром поляки зайняли Перемишль, а згодом і столицю Західної України — Львів. Українсько-польська війна принесла перемиській єпархії нові руїни. Пе-

ремиська єпархія була поділена на дві частини: західну часть зайняли поляки, а східною правили українці. В західній частині, до якої належав сам Перемишль, залишився сам Йосафат, щоби під час війни кріпити на дусі своїх священиків і вірних. Для східної частини своєї єпархії Єпископ Йосафат назначив адміністратором дрогобицького декана о. Карла Федоровича. Війна та її страхіття не залякали Єпископа Йосафата. Він дальше помалу й систематично переводив у життя свої пляни. Тоді Єпископ перевів реорганізацію своєї єпархіальної Капітули. 11-го жовтня 1918 р. іменував о. д-ра Константина Богачевського (сьогодні Ексарха для українців-католиків у ЗДА) громіяльним крилошанином і парохом катедри.⁹⁾.

1919 р. не тільки ціла Перемиська єпархія, але й ціла Західня Україна несправедливим рішенням Ради Амбасадорів припала Польщі. Першою жертвою польської влади з-поміж українського духовенства в Перемишлі впав саме крилошанин К. Богачевський. 21 червня 1919 р. його арештовано і найперше придержано в Перемишлі, відтак переведено до

9) З цього ж листа Впреосв. Константина.

Модліна за Варшавою, а вкінці до концентраційного табору на Дом'ю, де він перебув повних шість місяців.¹⁰⁾ Також з іншими священиками нова влада поводилася зле. Єпископ став в обороні своїх покривджених священиків, звертався до вищої влади, писав до Апостольського Нунція, з'ясовував стан нашої Церкви Апост. Столиці в окремих меморіялах, а сам нераз пішки в товаристві пізнього монаха Чина св. Василія В. — М. Тремблюка відвідував сусідніх священиків, подавав вказівки і підбадьорював на дусі.

Коли війна вщухла і настав мир, Владика Йосафат зачав канонічні візитації своєї єпархії. Нарід ограблений, нераз без священика, ще й до того пригноблений на дусі невдалим національним зривом, вітав Владику як свого єдиного заступника й оборонця. Нераз доводилося відправляти Службу Божу під голим небом, бо церква була зруйнована, деколи прийшлося віддати останній гріш бідним удовам і сиротам, яких тоді не бракувало майже в кожному селі. Саме під час тих візитацій засяніла у Владики в цілій повноті чеснота любові до бідних та особливої дбайливості

10) Цей же лист.

за сироти. Всюди, навіть у найдальше сільце заходив улюблений Владика, потішав прибитий народ, спомагав, чим міг, а священиків кріпив на дусі. На проповідях Єпископа Йосафата народ нераз так ридав, що тяжко було його втихомирити, хоч Єпископ надзвичайним бесідником не був, але говорив зі серця і трапляв у серці. Однаке ці архипастирські візитації не тільки перетомили Владику, але й переповнили його серце глибоким болем. Він побачив власними очима не тільки руїни церков і парохіяльних домів, але ще жахливіше моральне знищення. Це перемучення і терпіння так поділали на Владику, що він важко захворів. Лікарі не виключали навіть небезпеки смерті. Але тепер виявилося яку любов у такому короткому часі здобув собі Владика Йосафат. Оце його священство зарядило в цілій єпархії окремі молитви і дев'ятниці за здоров'я Владики й у червні 1920 р. Єпископ Йосафат знову став здоровим на стільки, що міг дальше сповнити свої важкі обов'язки. Сам Владика вірив, що його подужання було вислідом щирих молитов духовенства й народу і тому в окремій відозві подякував їм за цей духовний дар.

5. ДБАЙЛИВІСТЬ ЗА ВИХОВАННЯ СВЯЩЕННИКІВ.

Як серце в людському організмі, так духовна семінарія в кожній єпархії є її найважнішим органом. Тому не диво, що Владика Йосафат уважав реформу духовної семінарії за одне з головних своїх завдань. Духовна семінарія в Перемишлі від самих своїх початків, себто від 1845 року аж до року 1920, не була повна, бо в ній перебували тільки питомці четвертого року богословії, а три перші роки богословії питомці звичайно студіювали у львівській духовній семінарії.¹¹⁾ Вже попередник Владики Йосафата — Преосв. К. Чехович зачав будову нової духовної семінарії в Перемишлі, але війна перешкодила цій будові. Тому Єп. Йосафат

¹¹⁾ В. Гриник, **Українська Католицька Семінарія в Перемишлі**, “Альманах укр. катол. Богословів”, Перемишль 1937, с. 96-108.

доклав усіх зусиль, щоб семінарію таки збудувати. В часі війни влада вимагала дозволів на будову, тяжко було за будівельний матеріял, але Єпископ Йосафат таки довершивого діла і 13-го грудня 1921 р. посвятив величавий будинок духовної семінарії, називаючи в промові цей день одним із найсвітліших у своєму житті. До нового будинку Владика стягнув усіх питомців Перемиської єпархії так, що новий шкільний рік 1921-22 перемиські питомці зачали вже в своїй власній семінарії. Тому зовсім справедливо Преосв. К. Богачевський, перший співробітник Владики Йосафата, називає його основником духовної семінарії в Перемишлі, бо він “недокінчений будинок докінчив, розбудував, вивінав та й подбав про духовних провідників і про вчителів.¹¹⁾ Зразу через недостачу фондів професори духовної семінарії мусіли сповняти одночасно парохіяльні функції, щоб таким чином забезпечити собі можливість прожитку, та пізніше, коли Польща 1925 р. заключила конкордат із Апостольською Столицею, фінансові обставини семінарії поліпшилися. Єпископ Йосафат сам уложив для питомців нові статути й правила, якими свою семінарію

зрівняв з іншими католицькими семінаріями, як щодо науки, так і щодо духовного життя й дисципліни. Найбільшу вагу Владика звертав на формaciю духовного життя своїх питомців, тому до проводу семінарії покликував найвідповідніших священиків. І так ректором духовної семінарії Єпископ Йосафат іменував іще 1918 р. о. д-ра Григорія Лакоту, пізнішого Єпископа-Помічника і Генерального Вікарія Перемиської єпархії. З духовників семінарії слід згадати о. д-ра Романа Решетила (1921-22), о. Івана Вишощевича ЧСВВ, що оснував у семінарії Апостольство Молитви (1922 року), о. Василя Гриника (1922-1928) і вкінці о. дра. П. Денька (1928-1939). Також на професорів богословії Владика вибирав священиків визначних побожністю й наукою. А щоб на майбутнє семінарія була забезпечена добрами професорами, Владика висилав щороку здібніших студентів на заграницяні університети, особливо до Риму, Інсбруку та Франції, щоб вони там здобували наукові ступні.

28 березня 1923 р. духовну семінарію відвідав Апостольський Візитатор о. Іван Дженокі. Апостольський Візитатор був дуже вдоволений із рівня духовного життя, науки й дисципліни в духовній семінарії і в своїх промовах

¹²⁾ Лист з 16 жовтня 1951.

зовсім слушно приписував Єп. Йосафатові заслугу за квітучий стан семінарії. Під спільною світлиною Апостольський Візитатор написав такі слова: “Твої сини, як оливкові галузки.”

1926 р. дотеперішнього ректора семінарії о. д-ра Г. Лакоту висвячено на Єпископа-помічника Перемиської Єпархії, а на його місце Єп. Йосафат іменував ректором о. д-ра Василя Пинила. За його ректорства ериговано в духовній семінарії Марійську Дружину питомців. Від 1929-1935 рр. уряд ректора семінарії сповняв о. крилошанин Володимир Гмитрасевич. За нього, на приказ Владики Йосафата богословські студії продовжено на п'ять років. Від 1935 р. аж до другої світової війни ректором був молодий, енергійний о. д-р Іван Кузич.

На особливішу згадку заслуговує факт дуже важний у історії не тільки духовної семінарії, але й усієї Перемиської Єпархії; заведення обов'язкового целібату для питомців семінарії. Преосв. К. Богачеський так пише про те: “Преосв. Йосафат довго радився, обговорював справу з нашим Єпископатом та й по довшій молитві й розвазі рішився на зарезервовання місця в семінарії тільки для кандидатів у безженному стані. Добре передбачував. Знаки часу порозумів. Ще за життя Покійного грядучі

події” оправдали його поступовання.”¹³⁾ Як відомо, цей крок Владики Йосафата викликав справжнє заворушення майже в усій єпархії: “в часописах з'явилися численні негідні статті проти Єпископа, в містах зорганізовано масові протести, що більше: зорганізовано сецесію питомців у семінаріях перемиській і станиславівській, а своє завершення нашла ця акція в оскаржені Єпископа перед Апостольською Столицею з боку цивільних людей.”¹⁴⁾

Однаке без уваги на те все, число питомців у перемиській єпархії безустанно зростало. І так: 1925 р. в семінарії було 52 питомці, 1927 року було вже 76 питомців, 1930 було 127 питомців, а перед самою війною 1938 р. число питомців зросло до 157.¹⁵⁾

Єпископ Йосафат правдиво по батьківськи давав про своїх майбутніх священиків: часто їх відвідував, повчав, напомінав, а передовсім старався зашкіпити в їх серцях глибоке набоженство до Христового Серця, Пречистої Діви, св. Йосифа і св. Йосафата. Часто сам уділював

¹³⁾ Цей же лист. ¹⁴⁾ о. П. Мартинюк ЧСВВ, **Неподільне серце священика в службі Бога і Церкви.**, Жовква 1935, с. 223.

¹⁵⁾ В. Гриник, твір цит., с. 86.

реколекцій своїм питомцям. Продовжив шкільний рік, впровадив виклади аскетики й містики та щомісячні наукові диспути з моральної й пасторальної богословії.

Бог дозволив Владиці Йосафатові власними очима оглядати плоди його праці. З його семінарії вийшло багато священиків побожних і вчених, які посьогодні можна переносять переслідування за св. віру і непохитну вірність католицькій Церкві. Сам Владика Йосафат за час свого епископства висвятив на священиків 388 світських питомців і 88 Василіян, із цього числа висвячених було 210 безженніх.

Не меншу ревність виявляв Єпископ Йосафат у важній справі поглиблення внутрішнього життя серед єпархіального духовенства. Дуже дбав про те, щоб священики відправляли свої духовні вправи і набожно правили богослуження та уділяли вірним св. Тайн. Через деканів Єпископ чував над дисципліною; словами й пастирськими листами повчав і напомінав священиків, скликував часті конференції й соборчики священиків, приказав священикам щороку відправляти бодай тридневні реколекції і сам брав у них участь. Для молодших священиків приписав іспити з богословії, а зокрема іспити конкурсові. Загально слід ствердити, що Владика Йосафат усіми засобами дбав про

поступ священиків у духовному житті, в апостольській ревності й богословських науках для добра св. Церкви і спасіння душ. І священики це належно оцінювали та були своєму Владиці щиро вдячні.

6. У НЕВСИПУЩІЙ ПРАЦІ ДЛЯ ЄПАРХІЇ.

Зі св. Апостолом Павлом Владика Йосафат міг сказати: “Любов Христова наглить нас”¹⁶), бо його душу пожирала полум'яна ревність за людські душі повірені його архипарстиській опіці.

Передовсім єп. Йосафат дуже високо цінив собі працю монахів і монахинь у своїй єпархії, тому особливою опікою охоплював монастирі мужеські і жіночі. Розуміється, що в його василіянському серці перше місце займали монастири його св. Чину. Часто відвідував василіянські монастири, а вже з особливою приемністю любив перебувати в Крехові, що його називав залюбки своїм “духовним Назаретом”, бо там перевів свій новіцят. Майже щороку, хіба коли перебував десь за границею, Владика брав участь у відпустових торжествах у Кре-

хові на “теплого Миколи” (19-22 травня); не раз цілими годинами слухав св. сповідей, відправляв богослуження, Архиерейську Службу Божу, проповідав та уділював вірним Апостольського благословення. Треба знати, що на відпуст до Крехова прибувало 40-50 тисяч людей і понад 100 священиків. Приїзд Владики ставав справжньою релігійною маніфестацією. Нарід вітав свого Владику направду широ й із дитинною любов'ю. Далеко поза монастир виїзділа кінна бандерія, лунали пісні, нісся гомін дзвонів, а діти сипали Владиці цвіти під ноги. Мабуть востаннє був Владика у Крехові на відпусті за німецької окупації 1943 р. Цей відпуст був дуже сумний. Монастир був по варварськи знищений большевиками, в ньому, замість сотні монахів, було тільки два Отці і кількох братів; на сам відпуст приїхало тільки кілька сусідніх священиків і всього жмінка людей із найближчих сіл, бо на дорогах німці перехоплювали людей і вивозили на працю до Німеччини. Владика Йосафат був після важкої операції, з глибокою виразкою на щоці. Ніде не було ні сліду давньої радості, тільки смуток і тривога. Владика вийшов на проповідницю і зачав свою привітальну проповідь тими словами: “Що сталося, що сьогоднішній відпуст такий сумний і понурий? Він подібний радше

¹⁶⁾ II Кор. 5, 11.

до сумного похоронного обряду.” В дальших словах Владика з’ясував жахіття війни, руїну краю, страту батьків і братів. Нагло його сильний голос заломився в горлі, а між народом зчинився такий плач і ридання, що дальнє не годен було говорити. Коли народ вертався, німці дійсно зробили облаву і кілька десять осіб вивезли до Німеччини на працю. Також інші василіянські монастирі в Перемиській єпархії часто гостили в себе улюбленаого Владика. Жовква, Кристинопіль, Добромиль і Дрогобич були теж дорогими місцями відвідин Владики Йосафата. Щороку свої восьмидневні реколекції Владика відправляв у котромусь із василіянських монастирів. Бажав на віки спочити в новіціятському монастирі в Крехові, але Боже Провидіння зарядило інакше. Коли ОО. Василіяни зачали будову нової церкви в Перемишлі на Засянні, Владика Йосафат дав на ту ціль справді княжий дар, а о. ігумена, д-ра Й. Чепіля ЧСВВ в часі будови нераз морально підтримував серед різних труднощів. На місії для народу і на духовні вправи для духовенства Владика майже завжди запрошуав ОО. Василіян.

По батьківськи опікувався Владика і Згромадженнями Сестер у своїй Єпархії. Щобільше, Єп. Йосафат сам оснував нове жіноче Згро-

мадження св. Йосифа, для нього уложив статути та вистарався про його апробату в Апостольської Столиці. Перед самою війною 1939 р. це Згромадження вже нараховувало майже 50 сестер. Єпископ Йосафат був теж покровителем Чину Сестер Василіянон, що в Перемиській єпархії мали дві великі гімназії для дівчат у Дрогобичі й Яворові. На провінціальних капітулах СС. Василіянон Владика був звичайно предсідником. Пильну увагу Владика звертав на працю найчисленнішого Згромадження Сестер Служебниць Непорочно Зачатої Діви Марії. У Перемиській єпархії, в містечку Кристинополі, був матірний дім і новіціят цього Згромадження. Владика часто відвідував цей дім, цікавився числом новичок, рівнем духовного життя і просив у настоятелів Чину св. Василія Великого якнайліпшого духовного провідника для цього дому.

Крім цього Єпископові Йосафатові дуже лежало на серці релігійне виховання молоді в його єпархії. У Перемишлі вже від довшого часу існував “Український Інститут для дівчат” заснований ще Єпископом М. Ступницьким. Почесним предсідником цього Інституту був завжди перемиський Владика. Коли ж Владика Йосафат почав звертати пильну увагу на релігійне виховання в цьому Інституті, це декому з

православних членів заряду не подобалося і вони розвели такі інтриги, що Владика мусів презирнувати з пресідництва в Інституті.

Під батьківською опікою Владики Йосафата в перемиській єпархії значно зросли Марійські Дружини Молоді. В останніх роках перед війною (1937) у перемиській єпархії було 87 Марійських Дружин молоді з 5.380 членами. Сам Владика еригував окото 50 Марійських Дружин. Більша часть Марійських Дружин (62) гуртувала в своїх рядах молодь середніх шкіл. У перемиській єпархії не було ні одної гімназії без Марійських Дружин.¹⁷⁾ Владика Йосафат добре розумів вплив реколекцій, передовсім замкнених, на душу молоді; тому предсідниківі Марійського Товариства Молоді (авторові цих рядків) щороку давав щедру грошеву підмогу на зорганізування замкнених реколекцій для молоді. Завдяки тій підмозі щороку відбувалося 4-6 серій реколекцій для молоді в Перемишлі, Яворові й Дрогобичі.

Також про дітей, особливо ж сиріт не забував Єп. Йосафат. Сам заснував кілька сиротинців і віддав їх під опіку монахинь. 1938 року в Перемиській єпархії було 34 сиротинці з дво-

¹⁷⁾ Гл. Вістник Марійських Товариств (IV, ч. 1-2), Львів 1932, с. 17-19.

ма тисячами сиріт під опікою СС. Служебниць Непорочної Діви Марії, а 14 сиротинців із 8,500 сиротами під опікою Сестер св. Йосифа. Щоб розбудити в серцях дітей якнайгарячішу любов до Євхаристійного Ісуса, Владика особисто брав участь у конгресах Євхаристійного Лицарства, що відбувалися в Крехові, Лаврові і Яворові, сам до дітей по батьківськи промовляв, причащав їх та йшов з ними на спільне снідання.

Владика мусів також вести завзяту боротьбу з різними сектами в своїй єпархії. В часі першої світової війни (1914-1918) у народі захиталися основи св. віри. Появилися різні секти, штундисти, суботники і т. п. Владика Йосафат зараз спостеріг цю грізну небезпеку і приказав своїм священикам при допомозі катехизацій та проповідей поглиблювати в народі католицьку науку й енергійно поборювати сектантство. Тому наложив на священиків строгий обов'язок виголошувати проповіді призначеними циклями, подбати про переведення місій і реколекцій для народу. В короткому часі майже в кожній більшій парохії відбулася місія з великим хісном для душ. І так заходом Владики в перемиській єпархії в рр. від 1921-1935 відбулося 425 місій, 67 реколекцій і два місійні курси для священиків. Часто бувало, що сам Владика Йосафат прибував на закінчення мі-

сії, виголошував кілька місійних наук і заприєгав нарід на вірність Христові та Його св. Церкві. Цього роду присяги Владика вмів виконувати по мистецьки. Люди серед сліз жалю покидали свої блуди, прилюдно палили злі книжки, єдналися зі своїми ворогами і наставала справжня обнова парохії. Владика щиро тішився цього роду успіхами і нераз казав своїм священикам, що на такій праці варта й стратити здоров'я, бо така страта — це справжній зиск.

Для більшої успішності тієї боротьби Владика Йосафат уживав теж модерної зброї преси і книжки. Заходами Владики “Єпархіальна Поміч” видала около 30 книжок і брошуру проти сектантства. Також за порадою Владики Видавництво ОО. Василіян у Жовкві почало видавати т. зв. “Бібліотеку релігійної освіти”, в якій з'явилися деякі дуже добре й актуальні брошурки. З часом сектантство в перемиській дієцезії зовсім заломилося так, що в місцевості колись зовсім сектантські Владика прибував як тріумфатор, а нарід приймав його, як свого освободителя.

7. МОДЕРНІ ЗАСОБИ ПАСТИРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Владика Йосафат, як людина поступова й широких поглядів, користувався в своїй пасторській діяльності модерними засобами. Ми вже згадували про те, як він дбав про розвиток Марійських Дружин, про місії для народу і про замкнені реколекції. Крім цього треба згадати ще й інші засоби, що їх уживав Владика для розвитку й поглиблення внутрішнього життя серед духовенства й вірних.

Тут перше місце в пасторській праці Владики займала **католицька преса**. Розуміючи добре, який вплив на нарід має друковане слово, Владика Йосафат дуже дбав про розвиток католицької преси в своїй єпархії. Про значення преси Владика видав три, а може й чотири окремі пасторські листи. За порадою й фінансовою підмогою Владики в Перемишлі виходив через кільканадцять літ католицький тижневик

“Український Бескид”, добре редактований, “Український Бескид” мав багато передплатників навіть в інших єпархіях та виходив аж до самої війни 1939 р. Його редактором був мгр. Юліян Костюк.

Владика Йосафат видавав єпархіальний три-місячник “Перемиські Єпархіальні Відомості.” В цьому періодику, крім заряджень, декретів, іменувань і важніших єпархіальних подій, появлялися також Пастирські Листи самого Владика з різних нагод та до різних станів суспільності. Існує близько 100 пастирських листів Єп. Йосафата. З них листів є 10 про почитання св. Йосафата, 5 про почитання Пресв. Серця Хр., 5 про набожність до Пречистої Діви, 4 про св. Йосифа. В інших листах Владика обговорює такі теми як: Католицька преса (3), Католицька Акція (3), катол. організації, катехизація дітей, спосіб проповідування Божого слова, про родину, про католицьке виховання, про зліх пророків і т.п. Для вжитку й пожитку свого духовенства Владика Йосафат, що добре володів фрацузькою мовою, зладив переклад на українське твору Люїзи Маргарети де ля Туше п. н. “Пресвяте Серце Ісуса і священство”, що з'явився друком у Жовкові 1928 р.

Другий модерний засіб, що ним успішно користувався Владика Йосафат, було орга-

нізування Католицької Акції. Про це Владика сам написав кілька пастирських листів, крім цього в “Перемиських Єпархіальних Відомостях” з'явилося багато статей на цю тему. 24 березня 1931 р. Єп. Йосафат канонічно ерегував “Єпархіальний Інститут Католицької Акції” в Перемишлі, а крім цього запровадив генеральний статут Католицької Акції, прийнятий конференцією українського Єпископату 3 січня 1931 р. Також на приказ Владики, в Перемишлі відбувся від 4-7 серпня 1934 р. окремий курс Католицької Акції для священиків. Всі доповіді, промови й дискусії цього курсу вийшли друком окремою книжкою п. н. “Душпастирський Курс Католицької Акції в Перемишлі” 1935 року.

Владика Йосафат був також ревним оборонцем **українського народу**, гнобленого поляками. Владика гаряче боронив права свого народу не тільки в справах релігійних, але й культурних, національних і політичних. Відважно й гостро виступив Владика проти переслідування українського обряду з боку польського уряду. Його гострі меморіали в тих справах нераз до живого обурювали польських міністрів так, що у Варшаві призадумувалися над способом усунення Єпископа Йосафата. На Лемківщину, де почала ширитися схизма й русофільство,

Владика посылав здібних священиків і гарячих патріотів. Сам Владика часто відвідував Лемківщину і не стратив там любові та популярності навіть тоді, коли Лемківщина, відділена від Перемиської єпархії, дісталася окремого Апостольського Адміністратора.

Владика Йосафат був широко відомий також поза границями своєї Батьківщини, бо часто брав участь в унійних З'здах у Велеграді й Пинську, в Євхаристійних Конгресах і різних католицьких з'здах. Передовсім часто відвідував Австрію, Чехословаччину, Швейцарію і, розуміється — вічне місто Рим. Всюди Владика Йосафат мав на увазі пропаганду унії, добро української Церкви й українського народу.

8. ПЕРЕСЛІДУВАННЯ І СМЕРТЬ ВЛАДИКИ.

В життю майже кожного робітника Христової винниці можна побачити три періоди: укрите життя в молодості, праця і труди в дозрілому віці і вкінці терпіння й прикроці на старості літ. Про два перші періоди в житті Єп. Йосафата Коциловського ми вже говорили. Остается нам іще бодай коротко сказати щось про останній період життя цього визначного Князя Української Церкви.

Найперше Владика Йосафат із волі Божого Прovidіння не був вільний від фізичних терпінь. Три рази в своєму житті він був так важко хворий, що грозила небезпека смерті. Перший раз 1920 р. Владика перейшов важкий тиф, другий раз 1926 р. занедужав гострою туберкульозою, а втретє 1939 року мусів піддастися небезпечній операції щоки. Але крім цього Владика мав перетерпіти ще важкі терпіння моральні. Ми вже згадували про те, як не-

відповідні люди майже прогнали Владику з предсідництва “Українського Інституту Дівчат” у Перемишлі. Це було для Владики великим болем і він на це нераз жалівся. Ще глибший біль спричинили Єп. Йосафатові ті перемиські громадяни, що його оскаржували перед Апостольською Столицею. Причиною цієї скарги був целібат. В цьому обжалуванні перед Апостольською Столицею перемиські інтелігенти видигнули проти Єпископа аж 28 закидів, із яких головним був той, що через заведення целібату Єпископ “зламав свідомо світлу традицію греко-католицької Церкви й українського народу.” З цього приводу на Владику посыпалися різні зневаги. В них визначався в першу чергу перемиський тижневик “Український Голос”, що писав грубо зневажливі статті проти Єп. Йосафата цілими довгими циклями. Проте Апостольська Столиця провірила всі закиди проти Єпископа й визнала невинність Владики, доказавши, що всі закиди перемиського громадянства безпідставні. Свящ. Конгрегація Східної Церкви звідомила про це Апостольську Нунціатуру в Польщі 9 травня 1927 р.¹⁸⁾) Треба признати, що в останньому десятилітті наша інте-

лігенція почала завертати з цієї мильної дороги, що вела до большевизму. Хоч поворот був значно опізнений — то однаке Владика щиро тішився ним.

Але справжня Голгота Владики Йосафата зачалася з початком другої світової війни 1939 р. Цього року большевицька армія окупувала всю Західну Україну разом із Перемишлем. І знову Перемиську Епархію розділено на дві частини: в східній, до якої належав Перемишль, залишився сам Владика Йосафат, а до західної, з осідком у Ярославі, він післав свого Єпископа-помічника Григорія Лакоту. Західна частина була окупована гітлерівськими німцями. Як тільки большевики зайняли Західну Україну, зараз зачалося частинне переслідування Церкви. Найперше большевики зліквідували духовну семінарію в Перемишлі, а її будинок обернули на військові казарми. Всі епархіальні добра большевицька влада “знаціоналізувала” так, що Владику позбавлено засобів до життя й тільки добре священики і вірні спомагали свого Владику добровільними датками. Та більше боліло Владику те, що большевики заборонили навчати релігії в школах, усунули зі шкіл молитву, заборонили св. ікони в молодечих бурсах та інституціях, улаштовували танці й забави в п'ятниці великого посту та по-

¹⁸⁾ Гл. “Записки Чина св. Василія Вел.” 1. I. ч. 4, Жовкva 1927, с. 592-599.

вели антирелігійну пропаганду між молоддю. На церкви, монастири і на самого Єпископа большевики наложили високі податки за т. зв. виконування релігійного культу. Сам Перешиль належав до Дрогобицької області і тому влада часто закликала Єпископа до Дрогобича на різні прикрі переслідування й упокорення, бо Єпископ свідомо не платив податків кажучи, що не має з чого їх платити, коли йому все відібрали. З подивугідною терпеливістю Владика переносив убожество, упокорення й інші переслідування. Що більше, як вояків на фронті, так боєвого Владику Йосафата всі ті переслідування стали ще більшим завзяттям. Коли одного разу під час переслухання в Дрогобичі якийсь прокуратор почав собі кпити з релігії, Владика став, ударив п'ястуком у стіл і гострими словами випросив собі такі переслухання та вийшов, хоч переслухання не було докінчене. Другим разом у своєму домі в подібному випадку Єпископ випросив за двері високого большевицького достойника.

Коли в червні 1941 р. цілу Галичину зайняли гітлерівці, тоді для Владики настала нова фаза терпіння. Німці дуже мало різнилися від большевиків у своїй поведінці супроти Церкви, бо ні не звернули Єпископові його дібр, ані не звільнили духовної семінарії. Єпископська рези-

денція була частинно знищена бомбами. Німці забирали на примусові роботи людей, передовсім молодь, і вивозили їх у глибину Німеччини. Німецька влада два рази примушувала Владику написати пастирського листа про конечність співпраці українців із німцями, але Єпископ невстрашно відмовився, виказуючи високим німецьким урядовцям усі їх махінації проти Церкви й українського народу. У висліді цього Владиці не тільки заборонено пастирські візитації, але ще гестапо взяло його під свій гострий нагляд, як небезпечного ворога гітлерівської влади.

Коли ж улітку 1944 року большевики вдруге зайняли Галичину, тоді Єп. Йосафат мусів перенести ще більші переслідування і терпіння за Бога і Церкву. Уже як стара людина, знеможений працею, недугами й важкою операцією, мусів Владика власними очима глядіти майже на цілковиту руїну своєї єпархії. Знову перемиська єпархія була поділена. Саме місто Перешиль прилучено до совєтської Польщі, а майже всю єпархію до СССР. Зразу большевики не забиралися до переслідування нашої Церкви, але по смерті Митрополита Андрія Шептицького почали підготовляти т. зв. візкоєднені і 1945 р. силою та підступом зліквидували унію української Церкви з Римом, а всіх

Владик зі Західної України вивезли в Московщину. Владику Йосафата, що знаходився по польському боці, у вересні 1954 р. польська влада арештувала й вивезла найперше до Тарнова, а згодом до Ряшева. Після трьох місяців терпінь і наруг Владику тимчасово випущено на волю і в січні 1946 р. він вернувся до Перемишля. Цього ж року польський Єпископат з'їхався до Ченстохови на свою конференцію. На цю конференцію запрошено теж із Перемишля Єпископа Йосафата. Тоді, бачивши близьку небезпеку своєї депортації, Владика Йосафат оставил на письмі заяву своєї вірності Апостольській Столиці і бажання вмерти за св. Унію. Ця заява написана власною рукою Єп. Йосафата звучала: "Складаю у стіп Христового Намісника Папи Пія XII заяву моєї вірности, пошани і синівської любови та прошу його делегувати мене на смерть за св. Унію" † Йосафат, Єпископ Перемиський." Ця надзвичайна заява була написана немов під впливом якогось ясновидіння, бо, як тільки Владика вернувся з конференції, зараз прийшла до нього польська поліція, кажучи йому, щоб добровільно покинув свою владичу столицю і вийхав на схід. Ale невстрашимий Владика гідно відповів: "Рим мене призначив тут єпископом і тільки Рим може мене звідси усунути." Тоді поліцісти вжили

насилля. Почали Владику бити палицями, зневажати, а там забрали його разом із кріслом, у якому сидів, та повезли на схід. По другім боці Сіяну передали Владику большевикам.

Про дальшу долю Владики Йосафата маємо тільки скупі відомості. Знаємо тільки, що большевики запроторили його у в'язницю, де він багато натерпівся, а згодом вивезли його до Києва, де після тяжких моральних і фізичних мук Владика-Ісповідник Йосафат помер 17 листопада 1947 р. Монс. І. Мойолі, мінутант Східної Конгрегації, на закінченні триднівки молитов за переслідувану католицьку Церкву, виголосив у Римі 1 лютня 1953 знамениту доповідь, сперту на листах, що зберігаються в архівах Конгрегації. Про смерть Владики Йосафата доповідач сказав таке: "Про його смерть так сказано у вістці, що наспіла до нас: "Ми нuloї осені помер наш "дідусь", що — як знаєте — мав гарну бороду та гарну палицю. Ця преболюча вістка цим разом зовсім певна. Зробив із себе цілопальну жертву посередництва. Його хрест та його гірка чаша стала для нас правдивою славою та зиском. Оплакуємо його смерть, але, як католики, серед сліз кріпимося та потішаємося, що Бог у заміну за смерть мученика, знову відродить нашу спільність".

ноту, як це було й за часів св. Йосафата.”¹⁹⁾ Так отже сповнилося гаряче бажання Владики Йосафата: Вмер смертю мученика й ісповідника за Українську Церкву з'єднану з Апостольською Столицею. В особі Преосв. Йосафата Коциловського наша Церква дістала другого Йосафата, що його зовсім справедливо можна порівняти зі св. священомучеником- покровителем святої Унії.

¹⁹⁾ Msgr. G. Mojoli, *The persecution of the Church in Ukraine. "First Victims of Communism."* Rome., p. 112.

9. ЗАКІНЧЕННЯ.

Щоб коротко зібрати те все, що ми досі написали, наприкінці звернім увагу бодай на найважніші характеристичні прикмети цього Єпарха нашої св. Церкви.

Передовсім на увагу заслуговують такі визначні чесноти Єп. Йосафата Коциловського, як його умртвлення, самопоконання й дух жертви, що ними він відзначався не тільки в монастирі, але й на владичому престолі. Його близький співробітник Впреосв. Константин Богачевський так про це пише: “Бл. п. Преосв. Йосафат був для себе строгий. Сам жив духом глибокої жертви й другим проповідував конечність пожертви. Нераз жалувався, що його проповіді про потребу пожертви не находять відгомону передовім серед інтелігенції.. Вимагав повної пожертви від кандидатів до священства.”²⁰⁾

²⁰⁾ Лист з 16 жовтня 1951.

Наділений надзвичайними талантами й гарними прикметами серця, Владика Йосафат легко позискував собі приязнь других. Але, коли йшло про справи віри чи обичаїв, не звертав уваги на людей ні людську гадку, напоминав, картав, хоч знов, що з приятелів зробить собі ворогів. Часто говорив: "У тих справах має своє примінення засада: все або ніщо."

Владика гидився всякою половинністю, хитростю й змисловістю, як у приватному житті, так і в церковній діяльності. Ведений гарячою ревністю за спасіння душ і добро св. Церкви, не боявся ні ніколи не уступав перед труднощами й перешкодами, а навпаки, йшов сміло вперед і з геройською мужністю поконував усі труднощі. Був це Владика пробоєвої відваги й геройської настанови і в тім зовсім справедливо можна його порівнювати з владиками-ісповідниками перших століть християнства.

Владика Йосафат у своєму особистому житті відзначався духом глибокої побожності, любови молитви, передовсім розважання, що було джерелом його надприродного життя і його апостольської ревности. Про його особливве почитання Пресвятого Серця Христового, Пречистої Діви Марії, св. Йосифа і св. Йосафата ми говорили вище.

Закінчу гарними словами Впреосв. К. Бога-

чевського: "Преосв. Йосафат часто підкреслював, що слід заслужити собі на ласку мученичої смерти в Господа Бога. І Господь Бог уділив Покійному цю ласку. Я вважаю ісповідництво Преосв. Йосафат найбільшим осягом у керуванні єпархією, осягом в історії нашої провінції, нашої і Вселенської Церкви. Покійний не залишив своєї стійки, хоч знов що його жде. Своїм учинком і своїми стражданнями дав піддержку масам наших вірних, які осталися в Галичині, дав зразкову відповідь діялектичному матеріалізмові, став речником нашого імені перед світом та й прикладом для всіх вірних св. Вселенської Церкви."

Єпископа Йосафата Коциловського покликав Бог по заслужену нагороду, але приклад його чеснот, його праць, терпінь і його смерти за Христа буде назавжди записаний золотими буквами в історії української Церкви, а його ім'я жемчугом блистітиме між іменами найбільших синів українського народу.

З М И С Т

1. Молодість	7
2. Богословські студії	8
3. У монастирі	11
4. На владичому престолі	17
5. Дбайливість за виховання священиків	23
6. У невисипущій праці для єпархії	30
7. Модерні засоби пастирської діяльності	37
8. Переслідування і смерть Владики	41
9. Закінчення	49

НАЙКРАЩА КНИГА

П О

СВЯТИМ ПИСЬМІ

ЖИТТЯ СВЯТИХ

У цій подано 118 життеписів, 77 образків.

Книга має 384 сторін величного книжкового
формату в гарній оправі.

Вона повинна бути настільною книгою в кожній
українській хаті, щоб на прикладах геройського
життя християнських героїв — мучеників і Святих
— виростала геройська і свята українська нація.

Купіть її для себе. Дайте її в подарунку своїм ді-
тям, приятелям, прочитайте її, а тоді поручіть її
сусідам і знакомим, говоріть про неї всім.

ЦІНА ПЕРШОГО ТОМУ 5.00 ДОЛЯРІВ.

Замовляйте по адресі:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

Одинокий український католицький журнал-
двотижневик

СВІТЛО

У НЬОМУ НАЙДЕТЕ:

- ▲ Редакційні статті на актуальні релігійно-національні справи українського народу.
- ▲ Вибрані читання з св. Письма та освітні статті на різні релігійні теми.
- ▲ Добірні оповідання, нариси й спомини.
- ▲ Цікаві статті на природничі теми.
- ▲ Дописи з українського життя в Європі й Америці.
- ▲ Вісті з церковного, національного, суспільно-економічного та політичного життя. Новинки з усього світу.

Виходить що другий тиждень у вигіднім до читання форматі і з гарною, мистецькою обгорткою.

ПЕРЕДПЛАТА: ТІЛЬКИ \$3.00 РІЧНО.

Адреса:

THE BASILIAN PRESS

286 Lisgar St., Toronto, Ontario, Canada.

ЧИТАЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН У ЗДА

Кожного місяця даємо Вам у руки маленьку книжечку написану нами, або іншим українським католицьким діячем та письменником, на теми, що Вас найбільше цікавлять. У цих книжечках ми пишемо про наше минуле, про сучасне, про актуальні питання зв'язані з нашим релігійним та народним життям.

Ціль цих книжечок: поглибити релігійну і національну свідомість у нашему народі.

Цілорічна передплата \$1.50

Одна книжечка \$0.15.

Ставайте в ряди апостолів доброї преси
Заремнумеруйте СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ,
ширіть його між нашим народом.

Замовлення посыайте на адресу:

GOOD SHEPHERD

Basilian Fathers

Box 231

Glen Gove, L.I., N.Y., USA.

ЗАМОВЛЯЙТЕ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ!

СЛІДАМИ МАЛОЇ СВЯТОЇ

Квартальник, що має на меті поглиблення релігійного життя в дусі Христової Євангелії.

Річна передплата: \$1.00.

Ціна поодинокого числа: 25 центів.

Замовлення слати на адресу:

**Rev. J. Prokopiv OSBM, Basilian Fathers
9648-108 Ave., Edmonton, Alberta, Canada.**

ТОГО САМОГО АВТОРА ВИЙШЛИ:

- 1.) Молодь — Її сучасний стан у різних краях Европи — Львів 1935, стор. 32.
- 2.) Катехизм Марійських Дружин — Львів 1936. Статут М. Др. 1936.
- 3.) Євхаристія і культура — Львів 1937, стор. 36.
- 4.) Під Марійський Прапор — Львів 1937, стор. 32.
- 5.) Католицька виховна ідея — Львів 1938, стор. 12.
- 6.) Святий політик — Тома Морус — Львів 1939, стор. 36.
- 7.) о. М. Билина: Ціннощі релігії — Мондер 1947, стор. 36.
- 8.) Культ Пресв. Євхаристії в Україні — Торонто 1950, стор. 20.
- 9.) За душу молоді — Слово Доброго Пастиря 1950, стор. 16.
- 10.) Посів крові — Слово Доброго Пастиря 1950.
- 11.) Митрополит Клим Смолятич і його послання — Філадельфія 1952.
- 12.) Марія і Ти — Торонто 1951, стор. 112.
- 13.) Могутність преси — Слово Доброго Пастиря 1953.
- 14.) Йосафат Коциловський, ЧСВВ — Торонто 1954, стор. 56.
- 15.) Св. Володимир Великий — друкується.